

Ungeklimarådets anbefalinger

Ungeklimarådets overordnede målsætninger 2019

Introduktion og formål:

Klimakampen er vor generations ungdomsoprør. Ungdommen engagerer sig gennem uddannelse, arbejde og hverdagsaktivisme i arbejdet for en grøn omstilling. Samtidig går unge på gaden med bannere og opråb for at kalde til politisk handling fra de generationer, der sidder med magten til at vælge en retning for Danmark. Bekymringen for klimaforandringerne er stigende blandt den brede danske befolkning, men særligt blandt unge¹. Vi ved, at vi ikke har tiden med os. Vi ved, at vi ikke kan vente på at blive mere voksne for at skabe forandring.

Vi ved, at vi kun har elleve år til at accelerere indsatsen og begrænse klimakatastrofen. Det er på den baggrund og på det mandat Ungeklimarådet arbejder.

Ungeklimarådet arbejder for, at den globale temperaturstigning holdes under 1.5 grader i overensstemmelse med IPCCs anbefalinger. Vi mener, at Danmark som et velhavende land med en stærk grøn industri har både et ansvar for og en økonomisk interesse i at gå forrest i den grønne omstilling. Derfor må vi sætte os højere ambitioner og forankre forandringen i en bindende klimalov. Der er behov for at sætte tempoet for den grønne omstilling op, så vi ikke efterlader en stor regning til den næste generation, og der er behov for handling på alle niveauer. Klimahandling skal være både strukturel og individuel og udmøntes gennem lovgivning såvel som adfærdssændringer.

¹ <https://globalnyt.dk/content/maaling-de-unge-er-mest-bekymrede-klimaet>

Ungeklimarådet har som sit formål at bidrage til dette gennem

- At indsamle input fra bl.a. unge aktører i samfundet om deres forventninger og ideer til dansk klimahandling
- At formidle ungdommens ønsker som konkrete politiske forslag til EFKM
- At skabe opmærksomhed og opfordre til engagement i klimakampen fra unge og ældre ved aktiv deltagelse i samfundsdebatten
- At skabe empowerment af unge ved at give dem en kanal, de kan komme med konkrete forslag igennem, så de føler sig hørt i klimadebatten.

Vi finder det vigtigt, at der er kanaler for unge at give input til Danmarks klimapolitik igennem, da det er vores fremtid, det handler om. Ungeklimarådet er en måde at skabe en kanal på, og det er vigtigt, at denne indsats fortsættes og styrkes efter 2019.

Klimalov:

Den nuværende klimalov skal snart op til forhandling. I den anledning vil Ungeklimarådet inddrages. Ungeklimarådet anbefaler, at følgende tiltag inkluderes i en ny klimalov:

1. Danmark skal sætte sig et mål om at blive klimaneutralt i 2040

At opnå det nødvendige ambitionsniveau om at holde den globale temperaturstigning under 1.5 grader kræver ifølge IPCC, at hele verden bliver klimaneutral i 2050. Dette betyder, at lande som Danmark, der har de nødvendige midler og den nødvendige innovationskraft, bliver nødt til at omstille sig hurtigere end gennemsnittet for at inspirere og hjælpe andre lande med omstillingen. Derfor anbefaler vi, at Danmark sætter sig et politisk mål om at blive klimaneutralt i 2040. Dette bør suppleres af bindende reduktionsmål for 2025, 2030 og 2035, som sætter den grønne omstilling tidligt i gang, frem for at regne med, at omstillingen vil kunne accelerere i senere år. Ifølge DTU's modeller, er ingen af de nuværende politiske udspil i overensstemmelse med at holde den samlede temperaturstigning under 1.5 grader, og alle partiernes planer satser på en markant acceleration af omstillingen efter 2030². Det mener vi som Ungeklimaråd ikke er ansvarligt. Vi må tidligere i gang med omstillingen for at være sikre på at nå målet.

Danmark skal se dette som en mulighed for at blive et internationalt klimalaboratorium. Flere af Danmarks største virksomheder har baseret deres succes på at være frontløbere i den grønne omstilling - muliggjort af tidlig dansk satsning fra politisk hånd. Samtidig må vi indstille os på, at håndtering af klimaforandringerne ikke udelukkende er en god forretning. Vi står med en regning for mange års forbrug. Den skal nu betales, ellers bliver det dyrere i fremtiden.

² <http://klimaafspraken.tokni.com/>

2. Loven skal bygge på at indtænke klimahensyn i alle politikområder³

Klimaforandringerne stopper ikke, hvor energisektoren ender og transportsektoren begynder, men krydser tværs over alle politiske områder. Den nye klimalov skal derfor baseres på et integrationsprincip. Klimaloven skal have skrevet ind i sin formålsbestemmelse, at loven skal bidrage til integration af klimahensyn under gennemførelsen af alle politiske forslag, som forårsager udledning af drivhusgasser. Dette skal ske med henblik på at fremme en bæredygtig udvikling og etablere en overordnet strategisk ramme for Danmarks klimapolitik, der gør det muligt at overgå til et klimaneutralt samfund i 2040.

Det vil sige, at klimahensynet skal integreres i udformningen og gennemførelsen af politiske beslutninger og forslag på alle de samfundsområder og i alle de sektorer, som forårsager udledninger af drivhusgasser. Det skal fastslås fra lovgivningsmagtens side, at klimahensynet er et tungtvejende sagligt hensyn.

Konkret udmøntes integrationsprincippet bl.a. i, at der indføres beregninger af effekten på klimaet og miljøet af alle politiske forslag. Klimaeffekter er lige så vigtigt for ansvarlig beslutningstagen som økonomiske effekter. Flere danske partier på tværs af det politiske spektrum har allerede foreslået dette som princip for lovgivningsarbejdet i Europa-Parlamentet⁴. Ungeklimarádet ser det derfor som oplagt, at Danmark går forrest.

3. Indfør drivhusgas-budgetter og Grønne Trepartsforhandlinger

For at nå målet om klimaneutralitet i 2040, skal hver sektor bidrage til at formindske udledningen af drivhusgasser. Derfor bør der oprettes "grønne trepartsforhandlinger", hvor regeringen, Klimarádet, og erhvervslivet forpligter hinanden på, hvordan Danmark skal nå sine mål om at udfase udledning af drivhusgasser. Formålet med forhandlingerne vil være at sætte konkrete initiativer i gang inden for hver sektor. Vi anbefaler, at der kommer en Ungdomsdelegat med til disse møder, samt at civilsamfundet høres. Trepartsforhandlingerne ville fungere i følgende trin:

- 1) Folkestyret opsætter politisk målsætning for udledning af drivhusgasser for hver fem år. Dette skal gøres på baggrund af anbefalinger fra Klimarádet om, hvor store udledninger Danmark samlet set kan have, hvis vi skal tage vores fair del af ansvaret for, at den globale temperaturstigning holdes på maksimalt 1,5 grader.

³ Hertil har blandt andet dr.jur. Ellen Margrethe Basse udtalt kritik af den nuværende klimalov:

<https://www.klimadebat.dk/ellen-margrethe-basse-klimaloven-uden-betydning-for-de-danske-klimamaal-r631.php>

⁴ <https://www.information.dk/indland/2019/03/venstre-nye-loves-klimakonsekvenser-vurderes-paa-lige-fod-oekonomi>

- 2) Klimarådet udregner drivhusgas-budgetter (hvor mange tons drivhusgasser har Danmark råd til at udlede de næste 5 år, hvis man skal holde sig inden for målet) og kommer med forslag til, hvordan dette kan opnås på en hensigtsmæssig måde.
- 3) Trepartsforhandlinger afgør, hvordan målene konkret opnås. Her er regeringen, klimarådet, erhvervsliv og en ungdomsdelegat repræsenteret.

Parterne skal inddrages, så regulering kan gå hånd i hånd med frivillige bidrag. Erfaring fra eksempelvis byggebranchen viser nemlig, at der kan findes gode løsninger med frivillige forpligtelser fra sektoren, så man ikke behøver tung regulering. Man kunne sætte mål for hver sektor, der bliver strammet hvert femte år, som der eksempelvis er god erfaring med fra energikravene i bygningsreglementet. For at finde eksempler på, hvordan det er lykkedes at lave gode planer for nedbringelsen af emissioner gennem dialog mellem politikere og industri, kan man seke til Storbritannien, hvor klimaloven har haft stor opbakning også fra erhvervslivet, eller til Sverige⁵

Sektorer, der ikke indgår i FN's opgørelse over, hvor meget CO₂ Danmark udleder, skal stadig indgå i klimaloven, og der skal sættes målsætninger for, hvor hurtigt emissionerne i disse sektorer skal nedbringes. Dette gælder eksempelvis international fly- og skibstransport.

4. Udvid den klimapolitiske redegørelse

Klimaredegørelsen, som er fastsat i klimalovens §5, skal udvides og afspejle de ovennævnte forslag. Inspirationen hertil kommer fra England. Den årlige klimapolitiske redegørelse skal fortsat give de oplysninger, som følger af lovens §5, nr. 1-7. Det foreslås derudover, at redegørelsen også skal give en række yderligere oplysninger:

- 1) Status for den historiske og forventede drivhusgasudledning fra de forskellige sektorer, som energi-, transport-, landbrugssektoren.
- 2) Planlagte klimatiltag og virkemidler og forventede fremtidig effekt heraf inden for energi-, transport- og landbrugssektor.
- 3) Øvrige planlagte klimatiltag og virkemidler og forventet fremtidig effekt heraf. (Svarer stort set til nuværende §5, nr. 3)
- 4) Status for Danmarks skovareal og hvilke tiltag der planlægges for at forøge skovarealet.
- 5) Planlagte klimatilpasningstiltag.
- 6) Planlagte klimatiltag inden for EU og resten af det internationale samfund og hvordan Danmark tager medansvar for disse.

⁵ Storbritannien:

<https://www.productivity.govt.nz/sites/default/files/Examining%20the%20UK%20Climate%20Change%20Act%202008.pdf> og <https://www.theccc.org.uk/our-impact/ten-years-of-the-climate-change-act/>

Sverige: <https://constructionclimatechallenge.com/2018/10/11/sweden-aims-climate-neutral-2045/>

- 7) Klimaministeren skal rapportere til Folketinget hvert år om gennemførelsen af de femårige drivhusgas-budgetter.

5. Klimaloven skal gælde for hele det danske rige

Hvis lovens formål er, at Danmark skal leve op til sine internationale forpligtelser om at reducere udledningen af drivhusgasser, som blev indgået ved Paris-aftalen, må klimaloven gælde for hele kongeriget, da Grønland og Færøerne sammen med Danmark er part til konventionen. For nuværende er både Grønland og Færøerne undtaget fra den danske klimalov. § 7 bør derfor afskaffes, således at hele det danske rige er omfattet af loven.

Derudover anbefaler Ungeklimarådet, at ministeriet arbejder for:

6. Indregn negative eksternaliteter i prisen på klimabelastende adfærd

Som unge er vi mindre bange for afgifter, end resten af befolkningen. Vi er nemlig opmærksomme på, at det er os, der kommer til at stå med en stor regning til klimatilpasning, hvis omstillingen går for langsomt. Derfor anbefaler vi, at der tages højde for de negative eksternaliteter ved udledning af drivhusgasser ved indførelsen af en afgift efter princippet polluters pay. Man kan sige, at vi allerede indirekte har en CO₂-afgift pga. EU's kvotehandelssystem, men dette gør for nuværende ikke prisen på at udlede drivhusgasser høj nok i forhold til den negative effekt på samfundet. Derfor anbefaler vi en yderligere afgift, som bør udregnes efter samfundsomkostningerne ved at belaste klimaet. Dette vil føre til en prisstigning på at producere varer, der er mere klimabelastende end andre. Da virksomhederne sandsynligvis kommer til at overføre noget af denne prisstigning til kunderne, anbefaler vi, at indkomsten fra afgifterne tilbageføres til befolkningen gennem en grøn check, hvorved tiltaget undgår at få social slagside. Til inspiration kan man se på det Canadiske eksempel⁶. For at mindske risikoen for, at de varer, der bliver dyrere af denne afgift, bliver erstattet af billigere tilsvarende varer fra udlandet, bør der arbejdes i EU på at indføre en fælles klima-told.

For nogle sektorer kan det være svært at beregne klimaaftrykket detaljeret nok til, at afgiften vil skabe det nødvendige incitament til at foretage forbedringer af klimabelastningen i produktionen. For at skabe disse incitamenter, kan der gives tilskud til eksempelvis landmænd, der implementerer konkrete klimaforbedrende initiativer.

Alternativt til at udrulle en klimaafgift over hele industrien med det samme, kan man starte med at indføre afgifter på specifikke varetyper, der har et højt klimaaftryk - såsom flyrejser og kød. Afgifter på flyrejser vil naturligvis være mest effektive, hvis man kan blive enige om at indføre dem

⁶ https://unfccc.int/climate-action/momentum-for-change/financing-for-climate-friendly/revenue-neutral-carbon-tax?fbclid=IwAR0LUGw4wq_A4whaLiEPP_4XJugXBHCSO-7KoOB8-HqPHFmtuPBK4w1BRj0

internationalt, men det er nødvendigt, at nogle lande går forrest for at muliggøre dette. Svenskerne er allerede gået i gang⁷.

7. Arbejd for, at EU skal indføre grænseoverskridende løsninger

Regeringen bør forpligte sig til at arbejde målrettet i EUs ministerråd for mere ambitiøse europæiske klimamålsætninger og forpligtelser. Dette inkluderer oprettelsen af klima-told, en grøn fond, omlægning af landbrugsstøtten til at målrettes grønnere produktionsmetoder, samt handelssanktioner mod lande, der ikke lever op til Paris-aftalen. Man bør derudover se på, hvordan CO₂-kvotesystemet kan styrkes, således at det får en større effekt på de reelle samlede reduktioner af udledningerne.

8. Hurtigere udfasning af fossile brændsler i transport- og energisektoren

Transport- og energisektoren står for en betydelig andel af Danmarks samlede udledninger. Der er et stort behov for at fremme den grønne omstilling til gavn for både klimaet og dansk økonomi. Det bliver i forvejen gjort en del inden for disse to sektorer, men på en række felter kan og bør der gøres mere for, at der kommer grønnere biler på de danske veje, og at sorte energiselskaber hurtigst muligt omstilles til grønne alternativer.

Det anbefales, at Danmark fremme den grønne omstilling indenfor transportsektoren ved bl.a., 1) *at* den udskudte registreringsafgift på grønne køretøjer under 400.000 kr. i 2019 og 2020 skal gøres permanent, eller som minimum fastfryses indtil man når målet om en million grønne biler. En anden mulighed, som muligvis er mere effektiv (ifølge klimarådet), er at give et tilskud til hvert nyindkøb af elbiler, da man således undgår at favorisere de større biler. 2) *at* personbiler også skal omfattes af de skærpede miljøzonekrav i landets fem største byer, således at der indføres et forbud mod samtlige dieselkøretøjer til og med Euro 4-normen, og at kravene til den tunge transport, dvs. dieseldreven busser, lastbiler og varebiler, skal leve op til de nyeste Euronormer⁸, samt 3) *at* støtten til forskning og teknologiudvikling inden for transportsektoren skal prioriteres inden for klimavenlig skibsfart, således at staten så vidt muligt understøtter Mærskes målsætning om at sende det første CO₂-neutrale skib på vandet i 2030.

I energisektoren skal den grønne omstilling ligeledes gå hurtigere. Der er ingen fremtid i fossilt baserede anlæg på energiområdet. Derfor anbefales det bl.a., 1) *at* dansk kulenergi afskaffes fra 2025, samtidig med at der i samarbejde med de førende eksperter på energiområdet og selve energisektoren udarbejdes en national strategisk energiplanlægning, som kan bakes op af et bredt flertal i Folketinget. At erstatte dansk kulafbrænding med grøn energi i 2025 er det første trin i den billigste vej til at holde sig under 1.5 graders temperaturstigning ifølge DTU's klimamodel⁹. 2)

⁷ <https://check-in.dk/saadan-fungerer-den-kommende-flyskat-i-sverige/>

⁸ <https://ing.dk/artikel/regeringen-vil-skaerpe-miljoezoner-udledningen-partikler-skal-saenkes-med-fjerdedel-214936>

⁹ <http://klimaafalten.tokni.com/>

at fokuset på energieffektivisering og energibesparelser øges i den næstkommende energiaftale, hvor der fastsættes et klart og bindende dansk mål for energieffektiviteten, samt 3) at energieffektivisering og energibesparelser i bygninger inddrages i de kommende forhandlinger om en ny bred klimaaftale, ligesom der skal stilles strammere krav til bæredygtigt byggeri.¹⁰

9. Hjælp danskerne med at træffe mere bæredygtige valg

Ungeklumarådet tror på, at det er nødvendigt at påvirke borgerne til mere klimavenlig adfærd både ved at fordyre de optioner, der skader klimaet, ved nudging initiativer, samt ved at oplyse borgerne. Det er vores klare indtryk, at der er en stigende velvilje i befolkningen til at beskytte klimaet. Vi ser derfor et stort potentiale i værktøjer til at hjælpe borgerne med at tage mere klimavenlige valg. Vi foreslår:

- En hjemmeside og/eller app hvor borgerne kan få svar på konkrete hverdagsbeslutninger, der påvirker klimaet. Denne platform kan samle viden om effekten af bæredygtig adfærd (mad, tøj, transport etc.) og gøre det nemt for borgeren at blive oplyst om helt lavpraktiske valg, der påvirker klimaet.
- En fast årlig oplysningskampagne, som styrker borgernes evne til selv at gøre en forskel. Dette skal funderes i hvor man kan gøre den største forskel. Dette bør gøres i samarbejde med andet fagområde, for eksempel sundhedsministeriet. I det omfang oplysningen målrettes unge mennesker, skal budskaberne og materialerne udvikles i samarbejde med unge-organisationer.
- Mediaaftale: Oplysning om bæredygtighed kan gøres til en af de ting, public service medier forpligtes på at have et fokus på.

10. Bredt politisk forlig på hele klimaområdet

Klimaforandringerne truer ikke kun isbjørnene, men udgør også et problem ift. sikkerhedsrisikoen nationalt som internationalt. Vores sundhed og økonomi er ligeledes truet af klimaforandringerne. Der er derfor mere end nogensinde behov for et bredt politisk samarbejde på klimaområdet, som er styret af ekspertviden. Det anbefales, at regeringen arbejder for et bredt politisk forlig på hele klimaområdet. Brede politiske forlig varer ved, mens love vedtaget på et smalt politisk flertal ændres. Der skal udarbejdes et bredt politisk forlig på hele klimaområdet, hvor erhvervslivet samt de førende forskere på området skal inddrages. Dette vil kræve en stor koordineret indsats, efter folketingsvalget er afholdt i år. Der er særligt behov for fælles regnemetoder og målsætninger for de forskellige sektorer. Det anbefales også, at en ungdomsdelegat deltager i processen.

11. Klimaansvar på kommunalt plan

¹⁰ <https://www.altinget.dk/energi/artikel/dansk-byggeri-efterlyser-hvor-er-bygningerne-i-klimaudspillet> og <https://www.altinget.dk/energi/artikel/ingenioerer-kan-vi-faa-nogle-strammere-krav-til-baeredygtigt-byggeri-tak>

Der ligger et stort ansvar for klimaet på kommunalt plan, da her ikke er så langt fra det politiske organ til borgerne. Rigtige mange beslutninger, der bliver truffet på det lokale plan, påvirker klimaet. Vi foreslår:

- Kommunerne underlægges et krav om drivhusgas-budgetter, der skærpes lineært hen imod Danmarks mål om at gå i netto nul. Der kan herunder også stilles konkrete krav om, hvornår offentlige institutioner selv skal gøres klimaneutrale.
- Kap. III §17 i kommunestyrelsesloven siger, at alle kommuner skal have et økonomiudvalg. Her kunne det tilsvarende gøres obligatorisk at nedsætte et udvalg, der tager klima- og miljøhensyn.
- Der nedsættes lokale ungeklimaråd i kommunerne. Dette vil øge de unges indflydelse på de klimatiltag, der påvirker deres egen hverdag, samt give et signal til de unge i kommunerne om, at deres holdninger til klimaforandringerne tages seriøst. Som inspiration kan man bruge Ungeklimarådet i Frederikshavn.
- Klimahensyn fastlægges som et kriterium, der vægter på lige fod med økonomiske hensyn ved kommunale udbud.
- Klimahensyn fastsættes som et kriterium for, hvordan der udarbejdes lokalplaner.